

TYGODNIK

PETERSBURSKI.

GAZETA URZĘDOWA

KRÓLESTWA POLSKIEGO.

Wychodzi we Wtorki i Piątki. Prenumerata przyjmuje się pod adresem: do Wydawcy Tygodnika w Petersburgu, do Ekspedycji Gazet Petersburskiego Pocztamtu, lub do księgarni Gräffe; w Warszawie, w drukarni Zawadzkiego i Węckiego i w Biurze informacyjnym; w Wilnie w księgarni Zawadzkiego; nadto we wszystkich Pocztowych w kraju urządach:

Cena Roczna: w Rosyji s pocztą a w stolicy, z nożeniem do mieszkań, 50 r. ass. *Półroczna*, 25 r. ass. Bez pocztą, dla odbierających w księgarni Gräffe: Roczna, 45 r. ass. *Półroczna*, 25 r. ass. Dla Królestwa Polskiego: Roczna, 53 r. ass. *Półroczna*, 28 r. ass.

WTOREK, 30 Maja.
11 Czerwca.

Wiadomości krajowe.

Petersburg, 29 Maja.
10 Czerwca.

Przez Reskrypta CESARSKIE, mianowani kawalerami orderów: Św. Alexandra Newskiego, 6 Maja, Jenerał-adjutant, Jenerał-porucznik, Prezydujący w Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych Duchownych i Oświecenia Królestwa Polskiego *Szipow 1*; — Św. Anny 1 klasy s koroną, liczący się w wojsku, Jen.-major *Kochanow*.

— Przez Ukaz CESARSKI do Kapituły orderów, z dnia 31 Marca, mianowani kawalerami orderu Św. Anny: 2 klasy, Adjutant Kijowskiego Wojennego Gubernatora, porucznik pułku huzarów gwardyi *Bibikow* i 3 klasy, Kijowski Strapczy Spraw Kryminalnych, Assesor Kol. *Drotajewski*.

— Przez rozkaz J. C. Mości, z d. 21 b. m., w Korpusie Inżynierów, s powodu postępów w naukach, dowiedzionych na examinach, podwyższeni (w liczbie innych), zostali do rang: Porucznika, podporucznicy: *Blixa, Nieławicki, Zaleski 2, Slizień 2, Trefurt i Matusiewicz*, i ciż użyci do zatrudnień w samym korpusie — Podporucznika, chorążowie, mający dalej pobierać nauki w instytucie: *Sobko, Adamowicz, hrabia Plater 2, Dowgiałło, Sawicki, hrabia Plater 1, Zienkiewicz-Tolkacz, Komarowski, Sobolewski, Alexandrowicz i Orzeszko 1* — Chorążego, podchorążowie: *Sulina, Kiersnowski, Kottubay, Dobrowolski, Wiśniewski, Żyliński, Grabczyński, Kosiński, Stabrowski, Olechnowicz, Rummel, Salmonowicz (Władysław), Orwid, Lasotowicz, Salmonowicz (Edward), Bokszański, Sawicki, Parski, Janowicz, Rodziejewicz, Krasnopolski, Sipaytło, Lektorski, Dunin, Nowicki, Szalewicz, Staniewicz, Rymkiewicz, Krasowski, Weryha i Łabanowski*. — W oddziale budowniczym, do rang: Chorążego, podchorążowie: *Piśsudski,*

Zabłocki, Siennicki i Wierzbicki. Zostają przeniesieni s Korpusu Inżynierów do oddziału budowniczego podporucznicy: *Rummel 2 i Brzeziński*; chorążowie: *Podarewski, Bohomolec 3, Orzeszko i Polanowski*.

Wiadomości zagraniczne.

Londyn 24 Maja. Kompanija handlowa Rosyjska, która ostatnimi dniami dała ucztę na cześć J. C. W. W. Xięcia Następcy Tronu Wszech Rosyji, istnieje od roku 1567, epoki, w której Car Joann Wasiljewicz wyprawił poselstwo do Londynu. Pierwszym jej dyrektorem był sławny marynarz Cabot.

— Wiadomości odebrane tu z Vera-Cruz, po 27 Marca, zawierają, że traktat który stanął za pośrednictwem Anglii między Francją i Meksykiem, był wprawdzie przysłany admirałowi Baudin, z ratyfikacją Rządu Meksykańskiego ale że admirał, widząc w nim niektóre wyrazy zmienione odeśłał go na powrót do Mexico. Admirał zajmował jeszcze twierdzę St. Jean d'Ulloa, nie wątpiono wszakże w Vera-Cruz, iż rzeczy ułożą się po przyjacielsku. Wojska federalistów, pod wodzą Mexia pobiły na głowę pod Taspan, wojska Rządu Meksykańskiego dowodzone przez jen. Coss, i te ostatnie zmuszone zostały do kapitulacyi. W skutek tego Bustamente sam stanął na czele korpusu wojsk przeznaczonych przeciwko Tampico. Składiną federaliści, pod wodzą jen. Urrea, którzy zajmują Tampico i całe pobrażę na południe rzeki Taspan, posadzili na cztery skunery amerykańskie, 3 Marca, 600 ludzi przeznaczonych do jakiejś tajemnej wyprawy.

— Dotąd jeden tylko głos urzędowy powstał w koloniach angielskich północnej Ameryki przeciw planowi hrabi Durham we względzie nowego urządzenia tych kolonij. Jest to Rada prawodawcza Nowej Szkocyi, która, przed zam-

kniewiczem swego posiedzenia tegorocznego, uchwaliła postanowienie, którym wyraża zdanie, że proponowane przez hrabię Durham połączenie wszystkich prowincyj Ameryki angielskiej północnej w jedno ciało prawodawcze, jest środkiem równie niebezpiecznym dla Anglii samej, jak i dla osad, i łatwoby sprowadzić mogło ich odłączenie się.

— Odebrano depesze od kapitana Gawler, Rządzący Australii południowej, w których między innemi rzeczami donosi co następuje: «Szerzenie się ludności, handel i sprzedaż gruntów są daleko ważniejsze w tej osadzie niż się w Anglii zdaje, a stąd i prace urzędników w równym pomnażają się stosunku. Wiem s pewnością że ludność kolonii Adelaidy i okolic, podniosła się już do 4 lub 5000 dusz. Podczas trzech ostatnich miesięcy przedano w kolonii przeszło 10,000 akrów ziemi. Handel nadbrzeżny z Australiją Wschodnią jest bardzo czynny.»

— Ostatnie nowiny z Indyj Zachodnich nie są równie pomyślne dla wszystkich wysp. W Jamaice, o której wiadomości dochodzą do 9 Kwietnia, negrowie pracują dość chętnie, ale zbiór jest mierny i daje się czuć niedostatek deszczów. W Dominice, podług wiadomości dochodzących 27 Marca, prawie wszyscy negrowie odmówili najęcia się do robot.

— Nowiny z Lizbony są z dnia 13 b. m. Geryllasy miguelistowskie przybrali w Algarbii groźną postawę; otrzymali przez Guadianę, zapewne z Gibraltaru, wielkie zapasy potrzeb wojennych; przybyło też do nich wielu oficerów tegoż stronnictwa, którzy ich uczą i kształcą na wzór wojsk regularnych. Jedna dywizya ułanów atakowana była przez powstańców pod wodzą Cabrita, Mira i Rachado. 10 ułanów dostało się w niewolę, prócz zabitych i ranionych. W tym samym czasie inny oddział geryllasów, dowodzony przez młodego Remechido, podszedł pod Odemira, ale się cofnął nieczując się na siłach do przypuszczenia ataku. Wszakże banda ta była tak liczna, że załoga nie śmiała jej ścigać. Kortezy zajęte są rozprawami o budżecie marynarki.

Paryż 26 Maja. Minister Spraw Wewnętrznych składa projekt do prawa, używający, w sposobie nagród narodowych, pensye gwardyjakom narodowym ranionym, tudzież wdowom i sierotom tych, którzy zginęli w dniach 12 i 13 Maja.

Minister Skarbu składa projekt do prawa o użyczeniu kredytu dodatkowego na uzupełnienie niedostającego kapitału na pensye emerytalne.

Minister Wojny odczytuje trzy projekta, s których pierwszym udzielone zostają pensye żołnierzom ranionym i rodzinom poległych w dniach 12 i 13 b. m., a drugiemu użyczony ma być mu kredyt dodatkowy do jego budżetu.

Minister Sprawiedliwości, (Strażnik Pieczęci) składa projekt do prawa, wnoszący niejakie modyfikacye do artykułu 216 Kodexu Handlowego, we względzie właścicieli i szyp-rów okrętów kupieckich.

Następnie P. Gaugnier odczytuje swój wniosek o zawieszeniu gaży deputowanych, którzy posiadają jakiekolwiek urzędy, na czas posiedzeń parlamentu. Rozwinięcie tego projektu ma nastąpić po dyskusyi projektu do prawa o wydatkach tajnych. Zdający sprawę s tego projektu, proponuje proste jego przyjęcie. Rozprawy odłożone są na 28 b. m.

— W izbie parów na posiedz. 25 b. m. zaczęte zostały rozprawy nad projektem do prawa o własności autorskiej. Mówcy, którzy po kolei głos zabierali, zdawali się zgadzać na to, że ten projekt nie oddaje jeszcze całej słuszności prawom autorów. Wszakże przypuszczając zasadę, wstrzymali się przed trudnościami w jej zastosowaniu. Dla tego ograniczono się zaproponowaniem poprawy, przedłużającej od 30 do 50 lat trwanie przywileju, odziedziczonego przez spadek. Minister Oświecenia przychylił się do tej modyfikacyi, na którą jednak nie głosowano, gdyż liczba obecnych członków nie była dostateczną.

— Monitor ogłasza nagrody Królewskie rozdane wojsku i gwardyom narodowym, które się odznaczyły w dniach 12 i 13 Maja. Pułkownik 53 pułku linowego, ciężko raniiony, wyniesiony został na jenerał-majora; wiele innych podwyższeń miało miejsce i orderów rozdano.

— Podług najdokładniejszych wyrachowań, w dniach 12 i 13 było zabitych cywilnych 59, wojskowych 15; ranionych, cywilnych 61, wojskowych 36.

— Spisek, odkryty w Avignon, składa się z rzemieślników i wyrobników, kierowanych przez osoby najwyższych klass towarzystwa, należące do stronnictwa zwolenników prawności, (legitimistów); zabrano wiele broni i ładunków i mnóstwo osób uwięziono. Spisek ten dotąd nie zdaje się mieć związku z rozruchami Paryskiem.

— Załoga stolicy powiększona została dwoma pułkami piechoty.

— Podług dziennika «la Presse», P. Thiers na teraz dał pokój polityce. Zajmuje się on pisanem historyi Napoleona, za którą jeden s xięgarzy zobowiązał się mu zapłacić 500,000 franków.

— Ostatnie nowiny z blokady Buenos Ayres są po 19 Lutego. Blokada nie ustaje.

— Podług najświeższych wiadomości z Meksyku, wszystkie trudności zostały złatwione i traktat proponowany przez adm. Baudin, ostatecznie ratyfikowany.

Hiszpanija. Depesza telegr. z Bayonny pod d. 26 Maja, donosi o wzięciu Orduna przez Espartero i opuszczeniu Balmaseda i Arciega przez karlistów.

Stockholm 24 Maja. Gazeta urzędowa donosi że Król Jmé wróci z Norwegii do Szwecyi w ostatnich dniach bież. miesiąca.

NAJPOŹNIEJSZE WIADOMOŚCI.

Paryż 27 Maja. Dziś w izbie parów ciągnęły się dalej rozprawy o własności autorskiej. Poprawa P. Portalis o przedłużeniu jej od 30 do 50 lat zostało odrzucona. — Xiażę de Joinville, syn Króla, wyjechał tej nocy do Tulonu,

gdzie się zabierze na eskadrę admirała Lalande, której mianowany został szefem sztabu.—W Bourgneuf były zamieszania s powodu wyboru deputowanego, lecz rychło przez wojsko poskromione zostały. — Nowiny z Algeru są zawsze na stronie wojny, lubo w Paryżu zapewniają, że Wielki rządca odebrał rozkazy unikania spotkania.

London 25 Maja. Wczora rocznica urodzin Królowej obchodzona była z wielką pompą; J. K. Mość dała wielki bal, który otworzyła w parze z J. C. W. W. X. Następcą Tronu Wszech Rosyji. — W Birmingham zwołane było zgromadzenie chartistów na którym spodziewano się widzieć 100,000 ludzi. Przyszło tylko około 4,000, skąd jeden z Mowców ubolewał nad oziębłością ludu ku własnej sprawie.

SPRAWY WSCHODNIE. Gazeta Stanu Pruska twierdzi, że 8 Maja niemiano jeszcze żadnej wiadomości w Konstantynopolu o krokach nieprzyjacielskich na granicy Syryi i podług gazety Smyrneńskiej z d. 9 Maja donosi, że oba wojska z dwóch stron granicy stojące cofnęły się w głąb krajów, co daje nadzieję pokoju.

(*Journ. de S. Pt. Gaz. Pet. Psz. Półn.*)

Krytyka historyczna.

STATUTA ZIEMI KRAKOWSKIEJ. (*)

(Udzielono.)

Zwykli jesteśmy tak nazwany Statut Wiślicki, wydany za panowania Kaźmierza Wielkiego w r. 1347, uważać za zbiór praw, które, w chwili ogłoszenia swojego, miały mieć moc obowiązującą w całym kraju. Pojęcie to opaczne ustalił brak wydań krytycznych i ściśniony sposób zapatrywania się na początkową historią dawnej Polski. — Cóż bardziej powszechnego jak uważać Polskę Bolesławową za jedną ściśle spojeną całość, za całość złożoną z jednorodnych żywiołów? Zaledwie podział Krzywoustego roztrąca tę jedność i wprowadza polityczny antagonizm między częściami, jednym dawniej duchem ożywionego ciała. Taki jest nasz zwykły sposób zapatrywania się. Ależ czy wina w tem wyłącznie nasza? Nie zaiste. — Nie tylko my tak pojmujemy początkową historję kraju, ale tak ją

(*) Mimo usilne prośby Wydawcy, szanowny autor tego artykułu i kilku innych, w ciągu niniejszego półroczu w Tygodniku ogłoszonych, nie pozwala podpisywać ich inaczej, jak początkowymi głoskami R. H. Szkoda, bo samo to imię, stanowiłoby powagę w rzeczach prawoznawstwa, historii, filozofii. W niemożności, w jakiej zostaje Wydawca, musi się ograniczyć zapewnieniem czytelników swoich, że niniejszy artykuł i inne, podobnie podpisane, są mu udzielane przez człowieka, którego obszerny rozum i wielostronna uczoność znane są nie w jednym naszym narodzie. Czytelnicy zapewne podzielą z Wydawcą wdzięczność dla znakomitego pisarza za to, że nie zamyka w sobie skarbów które posiada. Te kilka słów obraża skromność autora; ale niech się pocieszy myślą, że proste podpisanie jego nazwiska, dalekoby więcej powiedziało. (*Wyd. Tyg.*)

nam wystawili wszyscy ojcowie historii. Jednego przytoczę, Długosza. Jakkolwiek często wspomina o zwaśnieniach między częściami dawnej Polski, stara się jednak w nich upatrywać tylko chwilowe poróżnienia, tylko widoki osobistości lub intrygi partyj, momentalnie działające. Ktokolwiek go czyta, nie tak łatwo odkryje, iż sprężyną zwaśnień tych była różnica naturalna plemion, różnica zwyczajów, praw, instytucyj, może nawet i różnica narzeczy; a przecież chcąc wnikać w ducha wypadków które nam opisuje, niepodobieństwo bez wejrzenia w naturę tych stosunków i kroku uczynić. Dopiero gdy antagonizm części nie będziemy uważali za dzieło przypadku, ale za naturalne objawienie się różności clementów, dopiero wówczas co nam opowiada, stanie się zrozumiałem i pojętniejszem. Tak zwane później, mała Polska i wielka Polska, są w chwilach pierwszego połączenia się z sobą, dwoma zupełnie różnemi krajami, mającemi kaźden swoją historją, wspomnienia i tradycje. Nie sądzę albowiem aby Leszkowie Wielkopolscy mieli coś wspólnego z Krakusem, Wandą, dwunastu Wojewodami. Dopiero późniejsi historycy zleli tradycją różnych plemion w jedno, zapewna w bardzo szlachetnym zamiarze, bo niewątpliwie w chęci podniesienia świetności początków narodu. Nie czuli jak wiele późniejszym utrudniali tym sposobem wynalezienie prawdy! To co starali się przed oczyma naszymi ukryć, wypada teraz na jaw wydobyć. Dla dopięcia tego celu, pozwalamy sobie dzisiaj zwrócić uwagę czytelników naszych, na koleje dawnego prawodawstwa krajowego, i przez podanie kilku faktów dotąd nie dostrzeżonych, wykazać że ziemia Krakowska, dawno przed Statutem Wiślickim, miała swój własny Statut, przytem nowemi dowodami wesprzeć, iż legislacya Wiślicka, była tylko pierwszym krokiem, ku zbliżeniu różnych dotąd między sobą prawodawstw.

Już autor *«Krytycznego rozbioru Statutów Wiślickich»* opierając się na dawnych polskich tłumaczeniach Statutu Kaźmierza i na kilku kodexach łacińskich, dowodnie pokażę, że zbiór ten, który dzisiaj zwykli jesteśmy nazywać Statutem Wiślickim, obejmuje w sobie spojenie różnorodnych legislacyj, a mianowicie: iż się składa w większej części z dwóch oddzielnych Statutów, to jest Wiślickiego dla małej Polski i ze Statutu Piotrkowskiego, dla wielkiej Polski; że w zbiorze tym znajduje się kilka postanowień ogólnych, wydałych w Chęcinach za Władysława Łokietka i w Wiślicy za Kaźmierza Wielkiego na zjeździe wspólnym panów Wielkopolskich i Małopolskich. — Miejsce nie pozwala nam wchodzić w rozbiór bliższy wszystkich szczegółów uczonej pracy. Powiemy tyle tylko, że jej pierwszej, winni jesteśmy wejrzenie trafniejsze na charakter i ducha dawnego naszego prawodawstwa krajowego.

To co uczony autor *krytycznego rozbioru* o dwóch Statutach Małopolskim i Wielkopolskim w skład Statutu Wiślickiego wchodzących, powiedział, ostatecznie stwierdzonem zostało przez edycją krytyczną Statutu Wiślickiego, którą winni jesteśmy gruntownym i niezmordowanym pracom naszego Jana Wincentego Bandtkiego. Już dzisiaj nie woln

nam więcej powątpiewać iż istniały przed zjazdem generalnym w Wiślicy dwa Statuta: jeden dla małej Polski, drugi dla wielkiej Polski, kiedy widzimy je osobno w zbiorze Bandkiewicza wydrukowane z dawnych rękopismów.

Lecz czyli tutaj jest kres naszych badań? czy nie powinniśmy usiłować bliżej jeszcze wniknąć w historią tych dwóch oddzielnych legislacji? Nikt zapewne nie zaprzeczy temu; ale gdzie znaleźć materiały do dalszych poszukiwań? Sama usilność nie zdoła tu wszystkiego uczynić, szczęśliwy traf, odkrycie nieznanych dotąd pomników albo przynajmniej śladów istnienia onych, jedynie do pożądanego celu doprowadzić może. Trafowi też szczęśliwemu winni jesteśmy cokolwiek zamierzamy sobie dzisiaj powiedzieć o dawnych Statutach ziemi Krakowskiej.

(d. c. p.)

Bibliografja.

Pod tytułem: «Biblioteka Klassyków Łacińskich na polski język przełożonych» zaczął wydawać hrabia Edward Raczyński dzieła autorów Łacińskich, dotąd na polski język nie przełożonych, text łaciński umieszczając po lewej, przekład na polskie po prawej stronie.

Wydał dotychczas:

1. Listy Kajusa Plinijusa Cecyliusa Sekunda młodszego i panegiryk onegoż tomów 3, z których pierwszy obejmuje stronic 359, oprócz tytułu, przypisania dzieła Akademii Krakowskiej, przedmowy i spisu wydanych dotąd w Polsce i przełożonych na język polski autorów łacińskich: wszystkiego stronic 205; uwiadomienia o mających się wydać dziełach autorów łacińskich, z przekładem na polskie karta jedna, wiadomości o życiu autora kart trzy. Drugi tom obejmuje stronic 463 oprócz dwóch kartek tytułu. Trzeci obejmuje stronic 413 oprócz 2 kartek tytułu. Wszystkie trzy wydane w roku 1837 w Wrocławiu, w drukarni M. Fridlendera, złożone u Zygmunta Schlechtera, papier welinowy piękny, druk większy, format ósemkowy większy, cena wszystkich trzech tomów zł. 45. — Przełożył na polskie Roman Ziółcki.

2. Poezye Waleryusa Katulla, Albiusa Tybulla i Sexta Aureliusa Propertego w jeden tom, z kolei 4ty, zawarte, obejmujące w sobie: Katull łącznie ze wstępem stronic 215, Tybull 183, Propertycy stronic 356, oprócz 9 stronic tytułu i wiadomości o życiu i pismach Propertego. Pierwsze i trzecie z tych poezyj przełożył Szymon Baranowski, drugie Andrzej Moraczewski. Miejsce wydania, drukarnia, skład, druk, papier i format te same co listów Pliniusza, rok wydania 1839, cena zł. 21.

W przedmowie odzywa się Raczyński do ziomków swoich

w te słowa: «Nauka języków starożytnych jest kamieniem probierczym oświaty każdego narodu, każdej nawet epoki narodu, i stanowi istotny jej warunek. Wiek Ludwika XIV był złotym wiekiem dla nauk we Francji; w żadnej też innej epoce nie zajmowano się bardziej w tym kraju nauką języków starożytnych i ich literaturą. We Włoszech, Anglii i Niemczech, od czasu odrodzenia się nauk w tych krajach, wielka liczba uczonych pierwszego rzędu zatrudniała się i zatrudnia dotąd literaturą starożytną, prostuje text, wyjaśnia go i przenosi na własny język nieprzebrane plony naukowe Grecyi i Rzymu. . . Zalecanie więc starożytnych języków i ich literatury współziomkom moim, byłoby, powtarzam, zbytecznem.»

Po wykazaniu następnie, których autorów Łacińskich wydano w Polsce, których oraz przełożono na język polski, zawiadamia publiczność o zamiarze swoim wydania innych jeszcze z przekładem na polskie. Przytaczamy jego własne wyrazy:

«Zbiór niniejszy, jeśli Bóg zdrowia i życia pozwoli, w następującym porządku na widok publiczny wydać zamyslam:

«W roku 1837 wydaję Pliniusza młodszego, przekładu Romana Ziółckiego, (już wydany.)

«W roku 1838 wydam Katulla, przekładu Szymona Baranowskiego; Tybulla, przekładu Andrzeja Moraczewskiego; tudzież Propertego, przekładu Szymona Baranowskiego, (już wydane.)

«W roku 1839 Witruwiusa o Budownictwie.

«W roku 1840 Pliniusza starszego, przekładu Józefa Łukaszewicza.

«W roku 1841 Kwintyliana o Mówcy, przekładu Józefa Łukaszewicza.

«W roku 1842 dla dopełnienia Kwintyliana, mowy sądowe tegoż autora, tłomaczone w roku 1769 przez X. B. M. Sirucia Pijara. Wszystkie te przekłady już wykończone leżą u mnie w rękopisimie.»

«W roku nareszcie 1843 wydam autorów «De Re Rustica» z których Warro już jest na język ojczysty przełożonym przez Michała Pokornego.»

Potrzebujemyż dodawać z naszej strony, iż każdy mający jakikolwiek xięgozbiorek, powinienby go pomnażać temi starożytnymi klassykami, aby nie powiedziano, iż daremną była dobra chęć gorliwego o rozszerzenie oświaty obywatela, i daremne jego starania. Mamy nadzieję, iż to powiedzianem nie będzie; znamy bowiem zamiłowanie w naukach naszych ziomków, przekonani jesteśmy oraz, iż wielu znajdzie się takich, co będą woleli nabyć tych kilka prawdziwie użytecznych xiążek, a zwłaszcza tak pięknego wydania, niż wydać pieniądze na przedmioty mniej znaczące, często nawet w skutkach swoich szkodliwe. (Gaz. Por.)